

Strateški plan u programskim oblastima za period 2016 - 2018. godine

Strateški plan u programskim oblastima za period 2016 - 2018. godine

Uvod u strateški plan 2016 - 2018

Građanska alijansa (u daljem tekstu GA) je nevladina neprofitna fondacija osnovana Odlukom o osnivanju GA od 01. juna 2011. godine. Građanska alijansa nastala je kao savez članica, a to su Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR) i NVO "35 mm".

Vizija

Crna Gora je građansko i demokratsko društvo, zasnovano na vladavini prava. Crna Gora se razvija kao društvo aktivnih i informisanih građana, a državne institucije funkcionišu u skladu s pozitivnim zakonskim propisima u cilju ostvarivanja javnog interesa.

Misija

Građanska alijansa (GA) kvalitetno i efikasno doprinosi uspostavljanju građanskog i demokratskog društva, kroz jačanje kapaciteta i podršku građanskim inicijativama, zaštitu i promociju ljudskih prava i kontrolu rada državnih institucija.

Ciljevi i zadaci GA su:

- izgradnja Crne Gore kao demokratskog, građanskog i odgovornog društva u kojem se ljudska prava poštuju i razvoj civilnog društva,
- doprinos poštovanju vladavine prava,
- razvoj istraživačkog novinarstva,
- kreiranje javnih politika u oblastima svoje ekspertize.

GA radi na promovisanju i izgradnji građanske svijesti i kontrolne uloge civilnog sektora, kao i na pružanju konkretne podrške građanskom aktivizmu.

Ključni prioriteti tima GA su utvrđivani u skladu sa idejom razvoja Crne Gore kao društva aktivnih i informisanih građana, sa institucijama koje funkcionišu u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i sa ciljem ostvarivanja javnog interesa.

Konkretna polja djelovanja određujemo nakon analize informacija i pulsa sa terena, u konsultacijama sa mrežom lokalnih partnera i u skladu sa aktuelnim dešavanjima.

Kao tim Građanske alijanse radimo na izgradnji naših kompetencija, kao i na umrežavanju i jačanju kapaciteta lokalnih partnera iz civilnog društva za bavljenje monitoringom i izvještavanjem u oblastima ljudskih prava, vladavine prava, dobrog upravljanja. Bavimo se izgradnjom kapaciteta i podrškom za one organizacije koje okupljaju predstavnike višestruko marginalizovanih grupa.

GA prati rad svih grana vlasti iz perspektive "građanina", a posebno smo se fokusirali na praćenje realizacije ciljeva iz pregovaračkih poglavlja 23. - Pravosuđe i temeljna prava i 24. - Pravda, sloboda i bezbjednost. Istovremeno, naš tim se fokusirao i na izgradnju kapaciteta zakonodavne, izvršne i sudske vlasti da rade u skladu sa standardima iz domena ljudskih prava i vladavine prava, sa posebnim osvrtom na efikasnost i transparentnost rada.

Zajedno sa partnerima - Fondacijom za aktivno građanstvo i Centrom za demokratsku tranziciju razvili smo koncept Kuće građanskog društva, koja će u perspektivi stvoriti povoljnije uslove za razvoj i održivost civilnog sektora u Crnoj Gori, kao i za objedinjavanje ponude servisa za građane.

Mogućnost da budemo fleksibilni i dinamični i ostvarimo željeni uticaj dugujemo i povjerenju donatora i partnera koji kroz partnerski odnos i institucionalnu, programsku i projektnu podršku, daju nemjerljiv doprinos našem radu.

Građanska alijansa će i u narednom periodu insistirati na diverzifikovanju donatorske strukture, stručnoj nadogradnji i profesionalnom profilisanju zaposlenih, te umrežavanju sa svima koji dijele iste vrijednosti kao i GA.

I u narednom periodu, za sve članove tima, primat u radu biće aktuelni problemi u oblastima kojima se bave, javni interes, a motiv neće biti donatorski konkursi, partijske pozicije ili bilo šta slično. Bićemo inicijatori uspostavljanja prakse društvenog dijaloga i pozitivnih pomaka za dobrobit društva u cjelini.

Strateški plan GA za period 2016–2018. godine, je okvir za rad i razvoj organizacije. Strategija je napravljena tako da kao oblikovan i povezan skup godišnjih aktivnosti, koje će biti planirane kroz izradu godišnjih operativnih planova za implementaciju. U operativnom planu za implementaciju strategije napravljeni su planovi sa definisanim mjerljivim pokazateljima uspjeha, čije će ostvarenje tim GA moći da prati kroz sistematičan monitoring i proces samo-evaluacije.

Programske oblasti su:

I Ljudska prava

Program ljudskih prava obuhvata praćenje kvaliteta sprovođenja zakona, kao i monitoring, istraživanje i dokumentovanje slučajeva kršenja ljudskih prava, njihovo procesuiranje i zastupanje žrtava pred nadležnim sudovima i državnim organima. Ovaj program usaglašen je sa Univerzalnim periodičnim pregledom stanja ljudskih prava (UPR) i podrazumijeva praćenje preporuka UPR-a ali i praćenje procesa pregovora Crne Gore i EU.

Program ljudskih prava fokusiran je na suočavanje s prošlošću, probleme torture i diskriminacije, politički motivisano nasilje, slobodu izražavanja, slobodu udruživanja i okupljanja, zaštitu ličnih podataka, vjerske slobode, manjinska prava, status raseljenih lica, ekonomska i socijalna prava.

Poseban cilj GA jeste i pružanje raznovrsne podrške drugim organizacijama sa sličnom misijom.

II Vladavina prava

GA vjeruje da vladavina prava nije samo formalna primjena prava, nego i vladavina pravde i zaštita svih građana od pretjerane moći nosilaca vlasti i neefikasnosti sistema.

Kroz ovaj program, sprovodimo kontrolu rada pravosuđa, kao i državnih institucija iz domena

pravde. Stvaramo uslove za kvalitetan proces pregovora Crne Gore sa EU. GA insistira na profesionalnom i efikasnom pravosudnom sistemu, kao i kvalitetnom radu državnih servisa, pogotovo u oblasti prava građana kao pacijenata, radnika i potrošača.

III Medijski program

Kroz medijski program vrši se javno predstavljanje i pokreću se pitanja slučajeva korupcije, neefikasne administracije i kršenja ljudskih prava. Nadgledanje društvenih procesa, kritika anomalija i plasiranje izvještaja o kršenju ljudskih prava putem medija, najefikasniji je način sprovođenja misije organizacije. Škola istraživačkog novinarstva, konkursi za najbolje istraživačke priče, stvaraju solidnu bazu saradnika i neiscrpan izvor informacija sa terena. Preogranična saradnja sa medijskim produkcijama usmjerena na pomirenje, suživot i pitanja ekonomskog i socijalnog karaktera, jedan je od ciljeva koji doprinose ubrzanju integracionih procesa u regionu.

IV Program dobrog upravljanja i građanske participacije

Građanska alijansa vjeruje da principi dobrog upravljanja moraju biti osnova za održivi razvoj i postizanje ravnopravnosti za sve u našem društvu. Pod tim podrazumijevamo da vlast i institucije odgovaraju građanima za svoje djelovanje i postignute rezultate, da budu efikasni i postižu rezultate, omogućue učešće raznovrsnih aktera iz društva, rade transparentno, komuniciraju sa građanima i reaguju na novonastale situacije i promjene u društvu, teže konsenzusu i budu pravedni. Da bi društvo bilo takvo, građani moraju biti osnaženi da učestvuju na svrsishodan način u procesima donošenja odluka i da predstavljaju kontrolni mehanizam za unaprijeđenje rada institucija.

GA kao svoje primarne zadatke vidi edukaciju različitih grupa, uključujući donosioce odluka, medije, predstavnike civilnog i biznis sektora, jačanje građanske svijesti, kao i informisanje građana i pružanje podrške građanskim inicijativama i organizacijama koje dijele iste vrijednosti. U cilju umrežavanja svih aktivnosti GA, kroz ovu programsku oblast biće pružena strateška podrška ostalim aktivnostima, prikupljanjem i analizom neophodnih podataka, njihovim smještanjem u kontekst sistemskih problema, te formulisanjem adekvatnih rješenja i kvalitetnijim javnim zastupanjem u saradnji sa relevantnim partnerima.

V Program Škole demokratskog rukovođenja

Škola demokratskog rukovođenja pozicionirana je kao vodeći nacionalni program vaninstitucionalnog obrazovanja koji svojim fleksibilnim pristupom i sadržajem omogućava profesionalcima, koji vode državne reforme, da obavljaju svoj posao kvalitetnije i istovremeno napreduju u svojoj struci i organizacijama. Ciljna grupa Škole su primarno političari i javni uposlenici, novinari, NVO i sindikalni lideri, kao i novinari.

Organizacijski kapaciteti Građanske Alijanse

Organizacijska struktura

Građanska alijansa je jedinstvena organizacija po sistemu rotirajućeg predsjedavanja Upravnim odborom i po horizontalnoj strukturi. Upravni odbor je kolektivno tijelo, konsenzualnog odlučivanja, koje čine pojedinci sa preciznim resorima rada u organizaciji u kojoj su koordinatori i menadžeri maksimalno autonomni u realizaciji aktivnosti. GA je formirala i Savjet GA - eksterni organ koji se bavi dugoročnim razvojem organizacije; i Nadzorni odbor – koji prati rad GA i podnosi izvještaje osnivačima o namjenskom korišćenju sredstava GA, sa prijedlozima za preduzimanje odgovarajućih mjera.

Trenutni kapaciteti GA

U GA i njenim članicama angažovana je ukupno 39 osoba. Od tog broja, 14 lica vode se kao stalno zaposleni, honorarno odnosno na projektnim aktivnostima angažovano je 17 lica, dok troje njih volonterski obavljaju nadzornu odnosno petoro savjetodavnu ulogu.

Skoro 90% zaposlenih u GA i njenim članicama je u stalnom radnom odnosu, uz uredno plaćanje svih poreza i doprinosa, u skladu sa zakonskim obavezama.

Internet stranica na tri jezika nudi pregled programskih aktivnosti GA, linkova sa drugim srodnim organizacijama, uvid u značajna nacionalna i međunarodna dokumenta i ujedno doprinosi unaprijeđenju vidljivosti rada GA i partnera u široj javnosti.

Vrijednosti i principi delovanja GA

- Istina
- Pravda
- Mir
- Tolerancija
- Odgovornost
- Jednakost
- Transparentnost
- Stalno učenje i saradnja

Okruženje

Socio-ekonomsko okruženje

Prema popisima stanovništva iz 2003. i 2011. godine, Crna Gora je imala 620,145, odnosno 620,092 stanovnika. Dakle, broj stanovnika je stagnirao, a došlo je do promjene u starosnoj strukturi, u pravcu daljeg starenja populacije. Po Popisu, u Crnoj Gori je 2011. godine živjelo 50,61% žena odnosno 313.793 njih, i 49,39% ili 306.236 muškaraca. Najveći broj stanovnika ima Podgorica i to 185.937, što predstavlja 30% stanovništva Crne Gore, zatim slijede Nikšić i Bijelo Polje. U ove tri opštine skoncentrisano je oko 50% ukupnog stanovništva Crne Gore. Opštine

sa najmanjim brojem stanovnika su Šavnik 2.070, Plužine 3.246 i Žabljak 3.569. Multietnički sastav društva smatra se jednom od glavnih vrijednosti, iako je, istovremeno, često otvarao linije podjele unutar zemlje. Većinu čine Crnogorci (44.97%), slijede Srbi (28.72%), zatim Bošnjaci (8.64%), Albanci (4.90%), Muslimani (3.31%), Romi (1.01%) i Hrvati (0.97%). Većinsko stanovništvo je pravoslavne vjeroispovijesti (72.07%), a postoji i značajan procenat islamske vjeroispovijesti (15.97%). Slijede oni koji su se izjasnili kao katolici (3.44%), muslimani (3.14%), drugi (1.02%) i ateisti (1.24%) ili oni koji se nijesu izjasnili u pogledu vjeroispovijesti (2.61%).

Proces tranzicije u Crnoj Gori otpočeo je ranih devedesetih godina prošlog vijeka, još dok je Crna Gora bila dio Savezne Republike Jugoslavije (države koju su nakon raspada SFRJ činile Srbija i Crna Gora). Proces tranzicije praćen je ratom u okruženju, hiperinflacijom i sankcijama međunarodne zajednice. Taj proces obilježilo je i otklon od ratne politike, ali i negiranje ratno-zločinačke prošlosti.

Crna Gora je postala nezavisna 2006. godine. Godine nakon sticanja nezavisnosti, u ekonomskom smislu, bile su pune izazova za Crnu Goru. Snažan ekonomski rast od 2006-2008. godine, bio je praćen rastom stranih direktnih investicija (u prosjeku iznad 20% BDP) i kreditnim bumom (godišnjih stopa rasta više od 100%). Svjetska ekonomska kriza pogodila je Crnu Goru 2009. godine i kontrakcijom ekonomskog rasta od -5,7%, poljuljala temelje makroekonomske stabilnosti i istakla značaj fiskalne odgovornosti u koncipiranju ekonomske politike i postizanja održivog ekonomskog rasta i razvoja. U funkciji ostvarivanja strateškog cilja ekonomske politike Crne Gore, Nacionalni plan razvoja identifikuje tri prioritetna sektora razvoja: **Turizam; Energetika i Poljoprivreda i ruralni razvoj**. Nacionalnim planom razvoja identifikovane su oblasti politika i potpolitika, u okviru pravaca razvoja "pametni", "održivi" i „inkluzivni" rast, po ugledu na Strategiju EU 2020.

Ne postoji nacionalno prihvaćena definicija socijalne isključenosti, a pokazatelji siromaštva nijesu zasnovani na harmonizovanim izvorima podataka. Ipak, Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja identifikovalo je **Rome, izbjeglice i raseljena lica** kao grupe koje su najviše izložene siromaštvu i socijalnoj isključenosti. Dodatno, **osobe sa invaliditetom, stariji i djeca** smatraju se ugroženim. Apsolutna linija siromaštva za Crnu Goru 2013. godine iznosila je 186,45 eura po ekvivalentu odrasle osobe, što je za oko četiri eura više nego 2012. godine. Ekvivalentnu potrošnju ispod apsolutne linije siromaštva imalo je 8,6% stanovništva 2013. godine. Regionalne nejednakosti ogleđaju se i u podatku da na sjeveru živi 30,9% stanovništva Crne Gore, ali i 50% svih siromašnih (2012. god), dok je najmanja stopa siromaštva na jugu - 3,8%. Seosko stanovništvo ima veći rizik siromaštva u odnosu na gradsko, dok su dubina i oštrina siromaštva veće u urbanim oblastima. Najveću stopu siromaštva imaju porodice sa troje i više djece do šest godina starosti, najmanju domaćinstva sa dvoje djece. Socijalna davanja su daleko ispod potrebnih kako bi porodice izašle iz siromaštva.

Trenutna politička situacija

Crna Gora je parlamentarna demokratija sa tri grane vlasti: izvršnom, zakonodavnom i sudskom. Crna Gora je djelimično slobodna, prema izvještaju Fridom Hausa (Freedom House), dok je na 58. poziciji od 167 država po Indeksu demokratije Obaveštajnog odjeljenja Economist-a.

Crna Gora je članica Ujedinjenih nacija, OEBS-a, Savjeta Evrope, MMF-a. Crna Gora ima status zemlje kandidata od decembra 2010. godine, a pristupne pregovore otvorila je u junu 2012. godine. Evroatlantske integracije su ključni prioriteti vanjske politike Crne Gore sa fokusom na vladavini prava, kao ključnim uslovom za oba procesa. Ključni izazovi sa kojima se Crna Gora suočava vezani su za izgradnju nezavisnih institucija.

Crna Gora se nalazi u složenom okruženju koje zahtijeva mnogo rada i posvećenosti demokratskim procesima svih donosilaca odluka i društvenih sektora. Takođe, ispunjavanje standarda i kriterijuma koji proizilaze iz članstva u Savjetu Evrope i procesa pristupanja Evropskoj uniji, predstavlja poseban izazov za državu koja još nije izašla iz tranzicione faze i koju karakteriše nedostatak pravila u mnogim oblastima. Široko prihvaćeni evropski standardi i vrijednosti nijesu doprinijeli uspostavljanju unutrašnjeg povjerenja i novog sistema vrijednosti i razvoja političke kulture. Administrativni kapaciteti institucija prepoznati su kao slaba karika, posebno u smislu prilagođavanja zakonodavstva i primjene novih zakonodavnih rješenja u skladu sa EU standardima. Takođe, istraživanja javnog mnjenja pokazuju evidentan nedostatak povjerenja u institucije i njihovu efikasnost. Ovo se prije svega odnosi na sudstvo, koje je još uvijek podložno političkom uticaju. Korupcija na svim nivoima, nedostatak odgovornosti za koruptivne radnje i opšta prihvaćenost korupcije i nepotizma kao sastavnog dijela funkcionisanja sistema - identifikovani su kao jedan od ključnih problema Crne Gore.

Crna Gora ima uspostavljene odnose sa svojim susjedima i razvijen dijalog o rješavanju svih tekućih pitanja.

Strateški ciljevi

I. LJUDSKA PRAVA

POSTIGNUCA	
Povećana kažnjivost počinitelaca kršenja ljudskih prava.	Istraživanje, dokumentovanje i publikovanje slučajeva kršenja ljudskih prava
Marginalizovane grupe i pojedinci dobijaju neophodnu zaštitu.	Pružanje besplatne pravne pomoći
Tijela države su nadzirana i efikasnije su mjere za umanjeње povreda i kršenja ljudskih prava, a institucije unaprijeđuju svoj rad uz transparentiju, intenziviranu javnu debatu relevantnih aktera o ključnim pitanjima.	Praćenje i učestvovanje u radu državnih institucija
Zakonodavna vlast svjesna nedostataka u oblasti zaštite ljudskih prava i unaprijeđuje legislativu u skladu sa tim.	Analiza zakona
Informisana javnost i podignut nivo senzitivnosti javnosti o stanju ljudskih prava.	Promocija zaštite ljudskih prava
Postavljeni uslovi za utvrđivanje istine i suočavanje sa prošloću u Crnoj Gori.	Osnivanje istraživačko-dokumentacionog centra
Unaprijeđena ljudska prava lica na i nakon izdržavanja kazne zatvora.	Kreiranje dobrih praksi i primjene više zakona u procesu resocijalizacije

II. VLADAVINA PRAVA

POSTIGNUCA	
Pravosudne institucije i agencija za antikorupciju su nadzirane i unaprijeđuju svoj rad uz transparentiju, intenziviranu javnu debatu relevantnih aktera o ključnim pitanjima.	Monitoring implementacije zakona kroz Poglavlje 23
Informisana javnost.	Etički kodeks
Unaprijeđen rad sudskog i tužilačkog savjeta.	Transparentnost pravosuđa
Unaprijeđena transparentnost rada tužilaštva.	Alternativne sankcije

III. MEDIJSKI PROGRAM

POSTIGNUCA	
Unaprijeđenje rada medijskog programa i ostvarivanje većeg uticaja na rad institucija i stanje ljudskih prava u Crnoj Gori.	Objedinjene medijske forme i metode u jedan medijski brend
Unaprijeđeni uslovi za rad Komisije za istraživanje ubistava i napada na novinare.	Unaprijeđen položaj novinara
Unaprijeđeni standardi i rad institucija koje se odnose na informisanje.	Praćenje realizacije ciljeva iz Poglavlja 10
Unaprijeđeni etički standardi rada medija.	Saradnja sa medijskim organizacijama u regionu

IV. DOBRO UPRAVLJANJE I UČESNIČKA DEMOKRATIJA

POSTIGNUCA	
Mladi aktivno učestvuju u procesu pomirenja u regionu.	Mobilnost mladih
Građani aktivno učestvuju u procesima donošenja odluka i doprinose rješavanju problema na lokalnom nivou.	Građanski aktivizam na lokalnom nivou
Riješeni lokalni problem uključuju načela dobrog upravljanja i borbe protiv korupcije.	E-participacija na nacionalnom nivou
Unaprijeđena efikasnost i efektnost e-participacije.	Civilni sektor
Unaprijeđen rad i položaj civilnog sektora.	Monitoring izbora

V. ŠKOLA DEMOKRATSKOG RUKOVOĐENJA

POSTIGNUCA	
Osobe iz oblasti politike, medija, civilnog sektora koje su senzitivisane za ljudska prava i demokratiju - aktivno i kompetentno učestvuju u agendi EU integracija.	Edukacija institucija sistema
Alumni mreža je efektivnija u konkretnom doprinosu unapređenju kritičnih oblasti za Crnu Goru.	Uspostavljanje efikasne alumni mreže
Unaprijeđena regionalna saradnja i uticaj na poboljšanja u oblastima od zajedničkog značaja.	Jačanje regionalne mreže Škola (saradnja sa svim Školama u okviru SE))

VI. ODRŽIVOST ORGANIZACIJE

POSTIGNUCA	
Unaprijeđena održivost partnerskih organizacija i smanjeni troškovi drugim organizacijama	Kuća građanskog društva
Unaprijeđena finansijska stabilnost organizacije.	Fundraising strategija
Unaprijeđeni ljudski kapaciteti GA.	Ekspertiza unutar GA
Unaprijeđena održivost organizacije (primjenjene EU prakse)	Saradnja sa međunarodnim organizacijama
Unaprijeđena vidljivost i uticaj organizacije.	Eksterna komunikacija – Prepoznatljivost medijskog brenda i rada GA

Projekcija potrebnih resursa za ostvarenje strateških ciljeva

Predviđeni godišnji budžet Građanske alijanse za 2016. godinu je 334.000 eura.

Od ukupnog godišnjeg budžeta, oko 62% je predviđeno za programske, dok je preostali dio predviđen za administrativne troškove

